

СТАНОВИЩЕ

от доц. дн Йосиф Ясенов Нунев

член на научно жури, назначено със Заповед № РД-38-206/26.04.2021 г.
от Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Област на висше образование: 1. Педагогически науки,
Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

на Михаела Борисова Ернстбергер

за дисертационен труд на тема **„Приобщаващи образователни модели за деца с различен майчин език в немската предучилищна образователна система”**
с научен ръководител проф. дн Мария Кирилова Баева

Настоящото становище е изготвено на основание Заповед № РД-38-206/26.04.2021 г. от Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски”. То включва шест части – справка за кандидата, анализ на съдържанието на дисертационния труд, научни приноси, критични бележки, публикации и заключение.

Справка за кандидата

Михаела Борисова Ернстбергер е магистър по предучилищна педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“. Преди това е завършила и магистратура по Бизнес администрация в Университета за приложни науки в Мерсебург, Германия. От 2018 г. до момента е докторант във Факултета по науки за образованието и изкуствата, СУ „Св. Климент Охридски”, задочно следване.

Анализ на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем 362 страници. От тях 248 страници са основен текст, 12 страници – литература и 100 страници приложения. Изложението е онагледено с помощта на 18 таблици и 24 фигури.

Дисертацията е структурирана в съответствие с изискванията и съдържа: увод, три глави, изводи и заключение, препоръки, приноси, библиографска справка и приложения.

Актуалността на избраната от Михаела Борисова Ернстбергер тема се определя от необходимостта за внедряване в българската предучилищна образователна практика на нови, по-ефективни приобщаващи модели за деца с различен майчин език от българския – предимно от етнокултурните общности на български турци, живеещи в населени места с преобладаващо турско население и български роми, които се раждат, обучават и живеят в обособени жилищни пространства – махали по селата и квартали в градовете. Представените в дисертационния труд приобщаващи образователни модели може да се окажат особено полезни и за работата на детските учители с постъпващите в образователната ни система деца на мигранти и бежанци.

В **Увода** са представени мотивите на авторката за избор на темата, обоснована е актуалността на разглежданата проблематика. Вниманието целенасочено е центрирано върху основния принцип на Европейския съюз – многоезичието (езиковото разнообразие), неговото значение за съвременния европейски гражданин и влиянието на организираното образование за ранното усвояване на няколко езика. Формулирани са целта на цялостното изследване и неговите задачи, обектът и неговия предмет.

Глава I представя интерпретация на теоретичните основи на темата на изследването. Дефинират се ключовите термини на настоящата дисертация като: миграция и нейните форми; миграция в Европа и Германия; теории за интеграцията на мигранти; деца мигранти; многоезичност; интеграция; приобщаване и теориите за приобщаване; значение на приобщаването на децата; мисия на предучилищното образование на равнище ООН, ЕС, ФРГ, федерални провинции; Баварски план за образование и възпитание; теория на привързаността; теория на прехода; страхът от раздялата и връзката възпитател-дете. В тази част от дисертационния труд дисертантката демонстрира задълбочени познания и богата обща култура по третираните въпроси. Теоретичните източници и документи, на които авторката се позовава, са авторитетни и актуални, анализът им е професионален и продуктивен за целите на изследването. Похвална е инициативата на Михаела Ернстбергер за представяне на собствена дефиниция на многоезичността на деца в предучилищна възраст. Особено ценни са и разсъжденията ѝ около четирите форми на акултурация и взаимното проникване на собствената и чуждата култура, при което се ражда интеркултурното. Изводите са съпроводени със сериозна аргументация.

Глава II на дисертационния труд се състои от осем параграфа. В първите три от тях се дефинират отново обект, предмет, цел, задачи, въпреки че това е вече направено точно и коректно в уводната част. Тук е допълнена хипотезата и подхипотезите на дисертационния труд. Най-ценното според мен в тази глава е представения в четвърти параграф анализ и съпоставяне между двата най-известни приобщаващи предучилищни модели в Германия – Берлинския и Мюнхенския. Коректно са формулирани и представени и последните два параграфа на тази глава, свързани с разработването на теоретичен модел на приобщаване на деца от мигрантски произход и вида, организацията и инструментариума на проведеното изследване.

Глава III на дисертационния труд се състои от пет параграфа и е посветена на представянето и анализа на резултатите от емпиричното изследване – проведени интервюта и анкетни проучвания, изводите и заключенията от тях, препоръките и приносите от дисертационното изследване. Интервюирани са 9 директорки на предучилищни образователни институции. Анкетирани са и 116 педагози на различни нива (помощник-възпитател, специалист, специалист с ръководна позиция, директор). Важната констатация от тях е, че независимо от това, кой модел на привикване се прилага, от решаващо значение за успеха на привикването е не самото дете, а по-скоро партньорското сътрудничество с родителите. Използваните методи на изследване са адекватни на третираната проблематика. Резултатите от емпиричното изследване са представени професионално и формулирани ясно. Представените и в графичен вид данни са белег на изследователска добросъвестност и професионални умения за работа с информация.

На базата на анализа от първите два параграфа от трета глава на дисертационния труд, в трети параграф докторантката обобщава и формулира коректни изводи и заключения. Изведените в параграф четири препоръки, както и описаните научни приноси са коректно формулирани и адекватни на съдържанието и резултатите от изследването. Основният извод е, че поставената в дисертационния труд цел е постигната, а формулираните изследователски хипотеза и подхипотези са доказани.

Библиографската справка се състои от 223 заглавия на трудове на български и чуждестранни изследователи. Използваната и проучената литература е актуална, съответства на проблематиката на дисертационния труд, а позоваванията на отделните източници и автори са коректно отбелязани в текста на дисертацията.

Приложението съдържа копия на материали от процеса на работата на докторантката, проведените анкети, транскрибираните интервюта и е доказателство за оригиналност на дисертационния труд и предложените в него идеи, както и за автентичност на резултатите от емпиричното изследване.

Стилът и езиковото оформление на дисертацията съответстват на изискванията за научен текст от този вид.

Научни приноси

Изразявам съгласие с описаните от авторката приноси на дисертационното изследване, между които бих отличил:

- 1) Опитът за представяне на собствена дефиниция на многоезичността на деца в предучилищна възраст.
- 2) Представеният подробен анализ на възникването, целите, структурата и протичането на двата най-важни модела на привикване в Германия – Берлинския модел на привикване и Мюнхенския модел на приобщаване, както и на тяхното съпоставяне.
- 3) Разработването на собствен теоретичен модел с общо, индивидуално, интерактивно и контекстуално ниво при формулирането на цели, ориентирани към процеса и резултатите, при приобщаването на децата с мигрантски произход.

Критични бележки

Към дисертационния труд нямам критични бележки по същество. За по-доброто му структуриране препоръчвам следното:

- 1) От втора глава да отпаднат първите три параграфа. Първите два от тях са описани ясно и коректно в уводната част и не е необходимо повтарянето им. Веднага след тях в увода е редно да се допълни и коректно формулираната хипотеза и три подхипотези.
- 2) Предлагам размяна на местата на частта в четвърти параграф, свързана с предложения анализ на двете най-широко прилагани в предучилищното образование на Германия приобщаващи модели, по-известни като Берлински и Мюнхенски (4.1), с частта, свързана с нормативните актове на германската предучилищна образователна система (4.2), която по моему, е по-добре да предхожда анализа на двата приобщаващи модела в структурата на изследването. Последните два параграфа от тази глава на изследването – седми и осми,

свързани с разработването на теоретичен модел на приобщаване на деца от мигрантски произход и вида, организация и инструментариума на изследването, според мен е по-добре да преминат в следващата трета глава, в която се представят резултатите от емпиричното изследването.

- 3) Предлагам трети и четвърти параграф на трета глава, озаглавени съответно „Изводи и заключение“ и „Препоръки“, да се обединят в един – „Изводи и препоръки“, а дисертационния труд да завършва със специално оформена част, наречена „Заключение“ без номерация.
- 4) Замяна на ползваните понятия на български език „предучилищни заведения“ и „детски заведения“ с „предучилищни образователни институции“ и детски образователни институции“, съгласна новия Закон за предучилищното и училищното образование.

Публикации

Авторефератът е с висока степен на информативност, съответства на съдържанието на дисертационния труд, дава ясна представа за неговата структура, откроява основните акценти в съдържанието.

Списъкът с публикации, свързани с темата на дисертационния труд, съдържа 6 заглавия на текстове, публикувани в специализирани научни издания, от които 4 в интернационални реферирани списания, което е напълно достатъчно и отговаря на изискванията за провеждане на процедурата по защитата.

Заключение

Оценявам високо качествата, научните приноси и безспорната приложимост на дисертационния труд в предучилищната практика и препоръчвам на членовете на уважаемото научно жури на Михаела Борисова Ернстбергер да се присъди образователната и научна степен „доктор“ – Област на висше образование: 1. Педагогически науки, Професионално направление: 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

01.06.2021 г.

София

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ:

(доц. дн Йосиф Нунев)

